

## ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2016/2078 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 4ης Ιουλίου 2016

σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.41617 — 2015/C [πρώην SA.33584 — 2013/C (πρώην 2011/NN)], την οποία οι Κάτω Χώρες έθεσαν σε εφαρμογή υπέρ του επαγγελματικού ποδοσφαιρικού συλλόγου NEC στο Nijmegen

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2016) 4048]

(Το κείμενο στην ολλανδική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης <sup>(1)</sup> και έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις αυτές,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

## 1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- (1) Το 2010 η Επιτροπή πληροφορήθηκε από πολίτες ότι οι Κάτω Χώρες είχαν εφαρμόσει μέτρο ενίσχυσης υπέρ του επαγγελματικού ποδοσφαιρικού συλλόγου NEC στο Nijmegen. Οι καταγγελίες καταχωρίστηκαν με τους αριθμούς SA.31616 και SA.31767. Το 2010 και το 2011 η Επιτροπή έλαβε επίσης καταγγελίες σχετικά με μέτρα που είχαν ληφθεί υπέρ άλλων επαγγελματικών ποδοσφαιρικών συλλόγων των Κάτω Χωρών και, συγκεκριμένα, υπέρ των συλλόγων MVV στο Μάαστριχτ, Willem II στο Tilburg, FC Den Bosch στο 's-Hertogenbosch και PSV στο Eindhoven. Με επιστολή της 2ας Σεπτεμβρίου 2011, οι Κάτω Χώρες υπέβαλαν στην Επιτροπή συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με το μέτρο που αφορούσε τον ποδοσφαιρικό σύλλογο NEC.
- (2) Με επιστολή της 6ης Μαρτίου 2013, η Επιτροπή ενημέρωσε τις Κάτω Χώρες για την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης έναντι των μέτρων υπέρ των Willem II, NEC, MVV, PSV και FC Den Bosch.
- (3) Η απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία (εφεξής «η απόφαση κίνησης της διαδικασίας») δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* <sup>(2)</sup>. Η Επιτροπή κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τα εν λόγω μέτρα.
- (4) Οι Κάτω Χώρες υπέβαλαν παρατηρήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας σχετικά με το μέτρο υπέρ του συλλόγου NEC με επιστολή της 6ης Ιουνίου 2013, στην οποία περιλαμβάνονταν τα σχόλια του δήμου του Nijmegen (εφεξής «ο δήμος») ως ενδιαφερόμενου μέρους. Στις 27 Φεβρουαρίου 2015 πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση με τις Κάτω Χώρες, στην οποία συμμετείχε επίσης ο δήμος. Οι Κάτω Χώρες υπέβαλαν περαιτέρω πληροφορίες στις 10 Απριλίου 2015, στις 11 Μαΐου 2015, στις 13 Μαΐου 2015 και στις 16 Ιουλίου 2015. Η Επιτροπή δεν έλαβε παρατηρήσεις από άλλους ενδιαφερόμενους.
- (5) Σε συνέχεια της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, και σε συμφωνία με τις Κάτω Χώρες, διενεργήθηκε χωριστή έρευνα για κάθε σύλλογο. Η έρευνα σχετικά με τον σύλλογο NEC καταχωρίστηκε με αριθμό υπόθεσης SA.41617.

## 2. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

## 2.1. Το μέτρο και ο δικαιούχος του

- (6) Η εθνική ποδοσφαιρική ομοσπονδία Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (εφεξής «KNVB») είναι ο κεντρικός οργανισμός που είναι υπεύθυνος για τις διοργανώσεις επαγγελματικού και ερασιτεχνικού ποδοσφαίρου. Το επαγγελματικό ποδόσφαιρο στις Κάτω Χώρες είναι οργανωμένο σε δύο επίπεδα. Κατά την αγωνιστική περίοδο 2014/2015 περιλάμβανε 38 συλλόγους, εκ των οποίων οι 18 αγωνίζονταν στην πρώτη κατηγορία (eredivisie) και οι 20 στη δεύτερη κατηγορία (eerste divisie).

<sup>(1)</sup> Απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση SA.33584 (2013/C) (πρώην 2011/NN) — Κάτω Χώρες Ενίσχυση ορισμένων ολλανδικών επαγγελματικών συλλόγων ποδοσφαίρου κατά την περίοδο 2008-2011 — Πρόσκληση υποβολής παρατηρήσεων σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ C 116 της 23.4.2013, σ. 19).

<sup>(2)</sup> Πρβλ. υποσημείωση 1.

- (7) Ο ποδοσφαιρικός σύλλογος Nijmegen Eendracht Combinatie (εφεξής «NEC») ιδρύθηκε το 1900 και οι εντός έδρας αγώνες του διεξάγονται στο Nijmegen. Η νομική δομή του συλλόγου NEC είναι η εξής: οι εταιρείες Nijmegen Eendracht Combinatie B.V, Exploitatie-Maatschappij De Goffert BV και N.E.C. horeca BV ανήκουν στο ίδρυμα Stichting Administratiekantoor N.E.C. Η εταιρεία Exploitatie-Maatschappij De Goffert BV είναι ο δικαιούχος του μέτρου. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που υποβλήθηκαν από τις Κάτω Χώρες, ο σύλλογος NEC αποτελεί μεσαία επιχείρηση με εργαζομένους που αντιστοιχούσαν σε 62,3 ΙΠΑ κατά το έτος 2015 (69,5 ΙΠΑ το 2010). Κατά τη διάρκεια της περιόδου που καλύπτει η παρούσα έρευνα, ο σύλλογος NEC αγωνιζόταν στην πρώτη κατηγορία. Η τελευταία φορά που συμμετείχε σε ευρωπαϊκή διοργάνωση (κύπελλο UEFA) ήταν κατά την αγωνιστική περίοδο 2008/2009.
- (8) Από το 2003, ο σύλλογος NEC είναι ο κύριος –αλλά όχι ο μοναδικός– χρήστης του πολυλειτουργικού σταδίου Goffert stadion, το οποίο βρίσκεται μέσα στο μεγάλο πάρκο Goffert του Nijmegen. Δίπλα στο στάδιο του πάρκου Goffert κατασκευάστηκε το 2003 από τον δήμο ένα πολυλειτουργικό συγκρότημα αθλητικών εγκαταστάσεων με την ονομασία *De Eendracht*, με τη στήριξη του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Το συγκρότημα *De Eendracht* εκμισθώνεται στον σύλλογο NEC, ενώ χρησιμοποιείται και από άλλους χρήστες για σκοπούς προπόνησης.
- (9) Οι σχέσεις μεταξύ του δήμου και του συλλόγου NEC όσον αφορά το *De Eendracht* καθορίζονται σε δύο συμβάσεις οι οποίες συνάφθηκαν το 2003: μια συμφωνία προθέσεων για την ανάπτυξη της περιοχής στην οποία βρίσκεται το *De Eendracht*, στο πλαίσιο του ευρύτερου οράματος του δήμου για την πολιτική του στον τομέα του αθλητισμού, καθώς και μια σύμβαση μίσθωσης για το *De Eendracht*.
- (10) Το 2008 και το 2009 ο σύλλογος NEC έστειλε επιστολή στις δημοτικές αρχές σχετικά με μια ρήτρα που περιλαμβάνονταν στις συμβάσεις, σύμφωνα με την οποία ο σύλλογος είχε το δικαίωμα να εξαγοράσει το *De Eendracht* από τον δήμο. Κάνοντας λόγο για «δικαίωμα αγοράς», ο σύλλογος NEC ανέφερε στην επιστολή την πρόθεσή του να αποκτήσει το «*opstalrecht*», δηλαδή το δικαίωμα επιφανείας<sup>(7)</sup> επί του συγκροτήματος. Στην πρώτη του επιστολή, ο σύλλογος NEC πρότεινε να παραιτηθεί του προαναφερόμενου δικαιώματος αγοράς έναντι αποζημίωσης ύψους 2,3 εκατ. ευρώ, ποσό το οποίο υπολόγισε με βάση την εκτιμώμενη λογιστική αξία και την πραγματική αξία του συγκροτήματος όπως προσδιορίστηκαν από εξωτερικό εμπειρογνώμονα. Κατά την άποψη του συλλόγου NEC, η διαφορά μεταξύ των δύο αυτών αξιών αντιστοιχεί στο όφελος το οποίο θα αποκόμιζε εάν ασκούσε το δικαίωμα αγοράς που διέθετε. Σε δεύτερη επιστολή, ο σύλλογος NEC ενημέρωσε τον δήμο για την επιθυμία του να ασκήσει το δικαίωμα αγοράς.
- (11) Το 2010 ο δήμος έλαβε νομικές γνωμοδοτήσεις από δύο δικηγορικές εταιρείες σχετικά με αυτό το ζήτημα: τη μία τον Ιανουάριο του 2010 και την άλλη τον Σεπτέμβριο του 2010. Η πρώτη γνωμοδότηση επισήμανε μια ρήτρα της σύμβασης μίσθωσης, σύμφωνα με την οποία η σύμβαση κάλυπτε την περίοδο έως την αγορά του *De Eendracht* εκ μέρους του μισθωτή (NEC) και σημείωνε ότι η πρόθεση του δήμου και του συλλόγου NEC ήταν να εξαγοραστεί το συγκρότημα από τον NEC εφόσον το ΕΤΠΑ δεν διατύπωνε αντιρρήσεις επ' αυτού. Διατυπωνόταν το συμπέρασμα ότι ο σύλλογος NEC κατείχε ισχυρό (βάσιμο) δικαίωμα να απαιτήσει την αγορά. Η δεύτερη γνωμοδότηση ζητήθηκε κατόπιν επιμονής του δημοτικού συμβουλίου σχετικά με τον εικαζόμενο βάσιμο χαρακτήρα της απαίτησης του συλλόγου NEC. Στη γνωμοδότηση αυτή διατυπωνόταν το συμπέρασμα ότι υπήρχε μόνο η υποχρέωση του δήμου να διαπραγματευτεί με τον σύλλογο NEC, δεδομένου ότι στην εν λόγω ρήτρα δεν ορίζεται τιμή ή μηχανισμός τιμολόγησης.
- (12) Ο δήμος συμφώνησε να εξαγοράσει την απαίτηση έναντι 2,2 εκατ. ευρώ τον Σεπτέμβριο του 2010. Οι Κάτω Χώρες δεν κοινοποίησαν, σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης, την πρόθεσή τους να αποζημιώσουν τον σύλλογο NEC για την παραίτησή του από το δικαίωμα αγοράς που διέθετε. Η συγκεκριμένη συναλλαγή αποτελεί τον λόγο για τον οποίο κινήθηκε η επίσημη διαδικασία έρευνας και, ως εκ τούτου, αποτελεί και το αντικείμενο της παρούσας απόφασης.

## 2.2. Λόγοι που οδήγησαν στην κίνηση της διαδικασίας

- (13) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή υποστήριξε ότι τα μέτρα ενίσχυσης επαγγελματικών ποδοσφαιρικών συλλόγων είναι πολύ πιθανό να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και να επηρεάσουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Επιπλέον, η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι ο δήμος είχε χορηγήσει επιλεκτικό πλεονέκτημα στον σύλλογο NEC χρησιμοποιώντας κρατικούς πόρους και ότι, ως εκ τούτου, είχε χορηγήσει ενίσχυση στον ποδοσφαιρικό σύλλογο.
- (14) Πρώτον, όσον αφορά την ύπαρξη δικαιώματος αγοράς, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, επιλέγοντας να βασιστούν αποκλειστικά στην πρώτη νομική γνωμοδότηση και να παραβλέψουν την αναλυτικότερη δεύτερη γνωμοδότηση, οι Κάτω Χώρες δεν κατέδειξαν ότι ο σύλλογος NEC διέθετε δικαίωμα αγοράς έναντι τιμήματος το οποίο ούτε οριζόταν στη σύμβαση ούτε είχε αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης.

<sup>(7)</sup> Σύμφωνα με το άρθρο 5:101 του ολλανδικού αστικού κώδικα, το «δικαίωμα επιφανείας» (λατινικά: *ius superficium*) αποτελεί εμπράγματο δικαίωμα το οποίο συστήνεται επί ακινήτου και επιτρέπει στον δικαιούχο –τον «επιφανειούχο»– να κατέχει ή να αποκτά για δικό του λογαριασμό κτίρια, κατασκευές ή φυτά (βλάστηση) εντός, επί ή πάνω από το έδαφος ακινήτου που ανήκει σε άλλον.

- (15) Δεύτερον, όσον αφορά το αν είναι συμβατό με την αγορά το τίμημα που καταβλήθηκε ως αντάλλαγμα για την παραίτηση από το εικαζόμενο δικαίωμα αγοράς, η Επιτροπή επανέλαβε ότι οι κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με στοιχεία ενίσχυσης στις πωλήσεις γηπέδων-οικοπέδων από τις δημόσιες αρχές <sup>(4)</sup> (εφεξής «η ανακοίνωση για τις πωλήσεις γηπέδων-οικοπέδων»), τις οποίες επικαλέστηκαν οι Κάτω Χώρες, «αφορούν μόνο τις πωλήσεις γηπέδων-οικοπέδων που ανήκουν στο δημόσιο. Δεν αφορούν τη δημόσια εξαγορά γηπέδων-οικοπέδων και κτιρίων ούτε την ενοικίαση ή τη χρηματοδοτική μίσθωση των ακινήτων αυτών από τις δημόσιες αρχές. Οι εν λόγω συναλλαγές ενδέχεται επίσης να περιέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης». Επιπλέον, η Επιτροπή ανέφερε ότι οι επιχειρηματίες στην οικονομία της αγοράς θα ήταν εύλογο να εξετάσουν επίσης την πιθανότητα ο μισθωτής να ασκήσει το δικαίωμα αγοράς, εφόσον το συγκεκριμένο δικαίωμα υφίσταται. Μεταξύ άλλων, θα εξετάζαν τα οικονομικά μέσα που έχει στη διάθεσή του.
- (16) Τρίτον, η Επιτροπή επισήμανε ότι ο σύλλογος NEC αντιμετώπιζε οικονομικές δυσχέρειες κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης, οι οποίες ήταν αρκετά σοβαρές ώστε να διακυβεύεται το μέλλον του ως επαγγελματικού ποδοσφαιρικού συλλόγου. Η KNVB, κατά τον έλεγχο του επιχειρηματικού σχεδίου του συλλόγου NEC για την περίοδο 2010/2011, είχε ζητήσει από τον NEC εξωτερική εγγύηση ύψους 1 967 000 ευρώ τον Ιούλιο του 2010, χωρίς την οποία ο NEC θα κινδύνευε να χάσει την άδειά του. Η εν λόγω εγγύηση (η οποία, σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή, παρασχέθηκε από ιδιωτική εμπορική εταιρεία και, συνεπώς, όχι από κρατικούς πόρους) ήταν αναγκαία επιπλέον του ποσού των 2,2 εκατ. ευρώ το οποίο αφορά η παρούσα απόφαση. Ο ίδιος ο σύλλογος NEC ανέφερε τον Ιούνιο του 2010 ότι η οικονομική του θέση ήταν ανησυχητική, με αρνητική καθαρή θέση, αρνητικό αποτέλεσμα εκμετάλλευσης για την περίοδο 2009/2010 και κακή θέση ρευστότητας. Ο σύλλογος NEC σταμάτησε να καταβάλλει το μίσθωμα τον Σεπτέμβριο του 2009.
- (17) Προκειμένου να εκτιμήσει το συμβιβασμό της ενίσχυσης με τις κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων <sup>(5)</sup> (εφεξής «οι κατευθυντήριες γραμμές»), η Επιτροπή ζήτησε πληροφορίες σχετικά με τη συμμόρφωση με όλες τις απαιτήσεις που προβλέπονται στις κατευθυντήριες γραμμές.
- (18) Πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να εξακριβώσει αν πληρούνταν οι προϋποθέσεις που καθορίζονται στα σημεία 34-37 των κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά τη φύση και την υλοποίηση του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Επίσης, η Επιτροπή δεν μπόρεσε να εξακριβώσει αν είχαν ληφθεί επαρκή αντισταθμιστικά μέτρα κατά την έννοια των σημείων 38-42. Επιπλέον, έπρεπε να καταδειχθεί ότι η ενίσχυση είχε περιοριστεί στο ελάχιστο αναγκαίο, ότι η ίδια η δικαιούχος επιχείρηση είχε καταβάλει επαρκή ίδια συμμετοχή για την αναδιάρθρωσή της, ότι οι Κάτω Χώρες θα υπέβαλλαν εκθέσεις παρακολούθησης και ότι εξασφαλιζόταν η τήρηση της αρχής της εφάπαξ ενίσχυσης.

### 3. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΩΡΩΝ

- (19) Οι Κάτω Χώρες διαφωνούν με την άποψη ότι το μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση.
- (20) Ως προς το σημείο αυτό, οι Κάτω Χώρες τονίζουν καταρχάς το σημαντικό πλαίσιο της συναλλαγής. Κατά την άποψη των Κάτω Χωρών, η απόφαση κίνησης της διαδικασίας περιείχε ορισμένα σφάλματα ως προς τα πραγματικά περιστατικά εν προκειμένω. Σε αντίθεση με τα όσα αναφέρονται στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, το στάδιο Goffert είχε πολυλειτουργικό χαρακτήρα ήδη πριν από το 2003. Ο δήμος θεωρεί ότι η χρήση του De Eendracht (και του σταδίου Goffert) για μη αθλητικούς σκοπούς αποτελεί σημαντικό παράγοντα του γενικού πλαισίου.
- (21) Ειδικότερα, οι Κάτω Χώρες τονίζουν το ενδιαφέρον που είχε ο δήμος για την ανάπτυξη του πάρκου αθλητισμού υψηλού επιπέδου και καινοτομίας (εφεξής «TIP») <sup>(6)</sup>, στο οποίο θα ενσωματωνόταν το υπάρχον στάδιο Goffert και το συγκρότημα De Eendracht. Οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την ανάπτυξη του TIP είχαν ήδη ξεκινήσει προτού ο σύλλογος NEC ενημερώσει τον δήμο για την επιθυμία του να ασκήσει το δικαίωμα αγοράς που διέθετε. Το συγκρότημα De Eendracht διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο στα σχέδια για το TIP, τα οποία προωθούνταν από τον δήμο. Οι Κάτω Χώρες υπογραμμίζουν ότι οι προπαρασκευαστικές εργασίες για το TIP συνεχίστηκαν για αρκετό χρονικό διάστημα μετά τη συναλλαγή που πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2010. Μόλις τον Μάρτιο του 2012 αποφάσισε το δημοτικό συμβούλιο να αναστείλει τις προπαρασκευαστικές εργασίες για το TIP. Κατά την άποψη των Κάτω Χωρών, η Επιτροπή θα πρέπει να λάβει ρητά υπόψη την ουσιώδη σημασία που είχε τη δεδομένη χρονική στιγμή για τον δήμο η διατήρηση της πλήρους κυριότητας του De Eendracht (συμπεριλαμβανομένου τόσο του υποκείμενου γηπέδου-οικοπέδου όσο και του κτίσματος που βρίσκεται σε αυτό) προκειμένου να καταστεί δυνατή η ανάπτυξη του TIP.

<sup>(4)</sup> EE C 209 της 10.7.1997, σ. 3.

<sup>(5)</sup> Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κοιντικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (EE C 244 της 1.10.2004, σ. 2). Η εφαρμογή των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών παρατάθηκε με την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την παράταση της εφαρμογής των κοιντικών κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων της 1ης Οκτωβρίου 2004 (EE C 296 της 2.10.2012, σ. 3).

<sup>(6)</sup> Ο δήμος προτίθετο να διαθέσει μεγάλο μέρος του πάρκου Goffert για την ανάπτυξη ενός πάρκου αθλητισμού υψηλού επιπέδου και καινοτομίας («Topsport- en Innovatie Park», «TIP»), με μια διεπιστημονική προσέγγιση που καλύπτει τον αθλητισμό, την εκπαίδευση, την υγεία και την επιστήμη. Το έργο αυτό έχει εγκαταλειφθεί έκτοτε. Η μελλοντική χρηματοδότηση του TIP δεν καλυπτόταν από την απόφαση κίνησης της διαδικασίας.

- (22) Ως προς αυτό, οι Κάτω Χώρες παραπέμπουν στην έκθεση των αναμενόμενων οικονομικών αποτελεσμάτων του TIP, που δημοσιεύτηκε από τη συμβουλευτική εταιρεία European and Regional Affairs Consultants τον Απρίλιο του 2009. Σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, το TIP αναμενόταν να έχει θετικό αντίκτυπο στην οικονομία του δήμου, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης της απασχόλησης και των δαπανών, αλλά και διάφορα έμμεσα θετικά οικονομικά αποτελέσματα στους τομείς της ανάπτυξης γνώσης, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και των συνολικών επιπέδων δραστηριότητας. Η έκθεση σχετικά με τον αντίκτυπο και τις ευκαιρίες του TIP Nijmegen («TIP Nijmegen Impact and Opportunities»), που καταρτίστηκε από τον δήμο και τη συμβουλευτική εταιρεία Buck Consultants, αναφέρεται συγκεκριμένα στον καθοριστικό ρόλο του De Eendracht για την ανάπτυξη του TIP.
- (23) Δεύτερον, οι Κάτω Χώρες υπογραμμίζουν τον βασικό χαρακτήρα της απαίτησης του συλλόγου NEC. Αποσαφήνισαν μάλιστα το πλαίσιο που οδήγησε στη σύσταση του δικαιώματος αγοράς. Ο δήμος επισήμανε ότι αυτό συνδέεται με την παραίτηση του συλλόγου NEC από το δικαίωμα επιφανείας επί του τότε υφιστάμενου ερασιτεχνικού συγκροτήματος, προκειμένου να δοθεί στον δήμο η δυνατότητα να αντικαταστήσει το εν λόγω συγκρότημα με την ανέγερση του νέου συγκροτήματος De Eendracht. Το 2000 το δικαίωμα επιφανείας επί του υφιστάμενου ερασιτεχνικού συγκροτήματος ανήκε στον σύλλογο NEC, ενώ το γήπεδο-οικόπεδο που βρισκόταν κάτω από αυτό ανήκε στον δήμο. Καθώς το συγκρότημα δεν πληρούσε πλέον τις απαιτήσεις της KNVB για τη συνέχιση των ποδοσφαιρικών δραστηριοτήτων στη συγκεκριμένη τοποθεσία, ο δήμος — κατόπιν διαβούλευσης με τον σύλλογο NEC — αποφάσισε το 2002 να δημιουργήσει έναν νέο πολυλειτουργικό χώρο, το συγκρότημα De Eendracht. Το De Eendracht κατασκευάστηκε με δημόσια κονδύλια, και χρηματοδοτήθηκε εν μέρει με τη στήριξη του ΕΤΠΑ. Για να έχει τη δυνατότητα να υποβάλει αίτηση για στήριξη από το ΕΤΠΑ, το συγκρότημα έπρεπε να κατασκευαστεί από τον δήμο και το κτίριο δεν επιτρεπόταν να πωληθεί για περίοδο πέντε ετών. Κατά συνέπεια, ο σύλλογος NEC παραιτήθηκε του δικαιώματος επιφανείας που διέθετε επί του συγκροτήματος, αλλά απέκτησε δικαίωμα αγοράς του (δικαιώματος επιφανείας επί του) νέου συγκροτήματος De Eendracht. Σύμφωνα με τις Κάτω Χώρες, υπήρχε η πρόθεση να έχει ο σύλλογος NEC τη δυνατότητα να εξαγοράσει το συγκρότημα De Eendracht μόλις θα έπαυε πλέον να ισχύει η σχετική απαγόρευση βάσει των απαιτήσεων του ΕΤΠΑ, ακόμη και αν η τιμή αγοράς δεν είχε οριστεί τη δεδομένη χρονική στιγμή.
- (24) Συνεπώς, οι Κάτω Χώρες απορρίπτουν το επιχείρημα ότι ο δήμος ακολούθησε μόνο τη μία από τις νομικές γνωμοδοτήσεις (βλέπε ογική σκέψη (14)). Αντιθέτως, υπογραμμίζουν ότι δεν υπήρξε ποτέ διαμάχη μεταξύ του δήμου και του συλλόγου NEC σχετικά με την απαίτηση, η οποία θεωρήθηκε βασική και από τα δύο μέρη. Οι Κάτω Χώρες παραπέμπουν εν προκειμένω στο άρθρο 6:217 του ολλανδικού αστικού κώδικα, σύμφωνα με το οποίο η απλή συναίνεση μεταξύ των μερών αρκεί για τη σύναψη συμφωνίας.
- (25) Το δικαίωμα αγοράς μπορεί να συναχθεί από τις συμβάσεις προθέσεων και μίσθωσης που συνάφθηκαν μεταξύ του δήμου και της εταιρείας Exploitiatiemaatschappij De Goffert BV (βλέπε αιτιολογική σκέψη 9). Κατά την άποψη των Κάτω Χωρών, το γεγονός ότι οι ρήτρες σχετικά με το δικαίωμα αγοράς δεν ορίζουν τιμή ούτε μηχανισμό τιμολόγησης δεν έχει σημασία. Στο πλαίσιο συμφωνιών αγοράς στις οποίες τα μέρη δεν έχουν ορίσει τιμή, το άρθρο 7:4 του ολλανδικού αστικού κώδικα προβλέπει ότι ο αγοραστής οφείλει να καταβάλει «εύλογη τιμή».
- (26) Εν συντομία, ο δήμος υποστηρίζει ότι η απόφαση να μην ακολουθήσει τη δεύτερη νομική γνωμοδότηση στηρίχτηκε σε βάσιμους και αιτιολογημένους λόγους, καθώς θεώρησε ότι τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν στη δεύτερη νομική γνωμοδότηση ήταν αβάσιμα. Αυτό ενισχύθηκε από το γεγονός ότι ο συντάκτης της πρώτης νομικής γνωμοδότησης αντέδρασε στη δεύτερη γνωμοδότηση εμμένοντας στη γνωμοδότησή του. Ο δήμος επισημαίνει ότι η δεύτερη γνωμοδότηση είχε σαφώς πολιτικά κίνητρα, καθώς ζητήθηκε από τα κόμματα της αντιπολίτευσης που συμμετέχουν στο δημοτικό συμβούλιο. Το γεγονός ότι η δεύτερη γνωμοδότηση ήταν αναλυτικότερη (αιτιολογική σκέψη 14) δεν μπορεί να οδηγήσει σε κανένα συμπέρασμα όσον αφορά την εγκυρότητα των επιχειρημάτων που παρατίθενται σε αυτή.
- (27) Επιπλέον, ο δήμος επισημαίνει εν προκειμένω ότι η συμφωνία μεταξύ του συλλόγου NEC και του δήμου διέπεται από το εθνικό ιδιωτικό δίκαιο και, ως εκ τούτου, οποιαδήποτε αξιολόγηση της εγκυρότητας της απαίτησης του NEC πρέπει να γίνει από ολλανδό δικαστή.
- (28) Τρίτον, όσον αφορά τον προσδιορισμό της αξίας του δικαιώματος αγοράς, οι Κάτω Χώρες παρείχαν επίσης περαιτέρω διευκρινίσεις. Οι Κάτω Χώρες επισημαίνουν ότι η ύπαρξη πλεονεκτήματος (και, ως εκ τούτου, κρατικής ενίσχυσης) δεν μπορεί να υποτεθεί απλώς και μόνον επειδή η τιμή καθορίζεται βάσει διαπραγματεύσεων. Στην περίπτωση του συλλόγου NEC, η τιμή του δικαιώματος αγοράς καθορίστηκε με βάση ανεξάρτητη αποτίμηση και συνεπώς είναι συμβατή με την αγορά, κατά την άποψη των ολλανδικών αρχών. Μάλιστα, οι Κάτω Χώρες υποστηρίζουν ότι η συναλλαγή δεν ήταν επιλεκτική και δεν παρείχε πλεονέκτημα στον σύλλογο NEC.
- (29) Οι Κάτω Χώρες επικαλούνται το γεγονός ότι ένα μέτρο δεν είναι επιλεκτικό εάν βασίζεται σε γενικό εθνικό μέτρο. Ειδικότερα, η συναλλαγή βασίζεται στον αστικό κώδικα, ο οποίος έχει γενικό πεδίο εφαρμογής και ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις. Η αξία της συναλλαγής βασίστηκε στις διατάξεις του αστικού κώδικα, που προβλέπουν την καταβολή «εύλογης τιμής». Σύμφωνα με τις Κάτω Χώρες, αυτό ίσχυε στη συγκεκριμένη περίπτωση, καθώς διενεργήθηκε ανεξάρτητη αποτίμηση τον Απρίλιο του 2009. Καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η συναλλαγή δεν ήταν επιλεκτική.

- (30) Ακόμη και αν θεωρηθεί ότι η συναλλαγή ήταν επιλεκτική, ο σύλλογος NEC δεν θα αποκόμιζε πλεονέκτημα, καθώς ο δήμος ενήργησε ως επενδυτής στην οικονομία της αγοράς και κατέβαλε τιμή σύμφωνη με τις συνθήκες της αγοράς. Οι Κάτω Χώρες τονίζουν την πρακτική λήψης αποφάσεων της Επιτροπής με χρήση, κατ' αναλογία, της ανακοίνωσης για τις πωλήσεις γηπέδων-οικοπέδων όταν οι υποθέσεις αφορούν την αποτίμηση άλλων περιουσιακών στοιχείων και δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Δεδομένου ότι η συναλλαγή στην προκειμένη περίπτωση βασίζεται σε αποτίμηση όπως προβλέπεται στην ανακοίνωση για τις πωλήσεις γηπέδων-οικοπέδων, μπορεί να θεωρηθεί συμβατή με την αγορά. Ακόμη και αν δεν είχε εφαρμογή η ανακοίνωση για τις πωλήσεις γηπέδων-οικοπέδων, η συναλλαγή θα εξακολουθούσε να είναι συμβατή με την αγορά, καθώς ένας ιδιώτης επενδυτής στην οικονομία της αγοράς θα είχε επίσης προσδιορίσει την αξία του δικαιώματος αγοράς βάσει ανεξάρτητης αποτίμησης.
- (31) Ο δήμος τόνισε ότι υπάρχει στενή σχέση μεταξύ της αξίας της συναλλαγής και της αξίας του συγκροτήματος De Eendracht. Η ανεξάρτητη έκθεση αποτίμησης (με ημερομηνία 7 Απριλίου 2009) επικεντρώνεται σε δύο τιμές. Αφενός, προσδιόρισε την τιμή πώλησης την οποία θα μπορούσε να λάβει ένας πωλητής από την πώληση του δικαιώματος επιφανείας (για περίοδο 30 ετών) για το συγκρότημα βάσει της ισχύουσας σύμβασης μίσθωσης μεταξύ του δήμου και του συλλόγου NEC [...]. (\*) Αφετέρου, προσδιόρισε την τιμή πώλησης την οποία θα μπορούσε να λάβει ένας πωλητής από την πώληση του δικαιώματος επιφανείας για το συγκρότημα βάσει ισχυουσών συμβάσεων υπεκμίσθωσης μεταξύ του συλλόγου NEC και των υπομισθωτών του, λαμβανομένων υπόψη των εξελίξεων των μισθωμάτων στην αγορά. Πράγματι το συγκρότημα αποτελούσε αντικείμενο συμβάσεων μίσθωσης τόσο μεταξύ του NEC και του δήμου όσο και μεταξύ του NEC και τρίτων (με τον NEC να ενεργεί ως φορέας εκμετάλλευσης του συγκροτήματος), βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 8. Η δεύτερη αυτή τιμή ορίστηκε στο ποσό των [...] ευρώ.
- (32) Με άλλα λόγια, οι δύο αποτιμήσεις βασίζονται στην παραδοχή ότι το συγκρότημα επρόκειτο να πωληθεί υπό καθεστώς μίσθωσης. Οι Κάτω Χώρες υποστηρίζουν ότι σύμφωνα με την ολλανδική νομοθεσία, μια αγοραπωλησία δεν μεταβάλλει την κατάσταση μίσθωσης. Ο νέος ιδιοκτήτης του ακινήτου αντικαθιστά τον προηγούμενο ιδιοκτήτη ως εκμισθωτής. Επομένως, είναι σύνηδες να καθορίζεται η αξία πώλησης ενός μισθωμένου ακινήτου βάσει των εισοδημάτων από τα μισθώματα.
- (33) Από τις ανεξάρτητες αποτιμήσεις προκύπτει ότι ο δήμος θα μπορούσε να πουλήσει σε τρίτο το συγκρότημα De Eendracht υπό καθεστώς μίσθωσης με μέγιστη τιμή [...] ευρώ. Κατά την άποψη των Κάτω Χωρών, το ποσό αυτό ισούται με τη μέγιστη τιμή που θα μπορούσε να ζητηθεί από τον σύλλογο NEC για το συγκρότημα. Ο σύλλογος NEC, αφού αποκτούσε το δικαίωμα επιφανείας για το συγκρότημα De Eendracht, θα μπορούσε να πουλήσει το συγκεκριμένο δικαίωμα έναντι μέγιστης τιμής [...] ευρώ. Κατά την άποψη των Κάτω Χωρών, αυτό σημαίνει ότι ο NEC παραιτούνταν από δυνητικό πλεονέκτημα μέγιστου ποσού [...] 2 064 000 ευρώ. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων με τον NEC, η τελική αξία του δικαιώματος αγοράς καθορίστηκε σε [...] 2 223 000 ευρώ. [...]. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι στην αποτίμηση δεν ελήφθη ρητά υπόψη η συγκεκριμένη κατάσταση, δηλαδή η περίπτωση εξαγοράς του συγκροτήματος από τον ίδιο τον σύλλογο NEC.
- (34) Οι Κάτω Χώρες υπέβαλαν περαιτέρω γενικές πληροφορίες σχετικά με τα ποσά των μισθωμάτων που χρησιμοποιήθηκαν στην έκθεση αποτίμησης προκειμένου να εξηγήσουν τη σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο αποτιμήσεων. Ειδικότερα, οι Κάτω Χώρες επισημαίνουν ότι ορισμένοι παράγοντες επηρέασαν προς τα κάτω την τιμή μίσθωσης όπως καθορίστηκε για τον σύλλογο NEC:
- α) η Exploitatiemaatschappij De Goffert BV όχι απλώς μίσθωσε το συγκρότημα, αλλά επίσης ενήργησε ως εταιρεία εκμετάλλευσης για να υπεκμισθώσει μέρη του συγκροτήματος σε τρίτους. Το De Eendracht είχε σαφώς πειραματικό χαρακτήρα και ο δήμος χρησιμοποίησε την υλοποίηση του νέου αυτού συγκροτήματος για να ενισχύσει τη σύνδεση του συγκροτήματος με κοινωνικές δραστηριότητες, με το οικονομικό περιβάλλον και με τις γύρω συνοικίες. Δεν ήταν βέβαιο αν τα εν λόγω κοινωνικοοικονομικά προγράμματα θα είχαν επιτυχία στην πράξη ούτε μπορούσε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο αποχώρησης των τρίτων. Το στοιχείο αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του κινδύνου για την Exploitatiemaatschappij De Goffert B.V.
  - β) Η Exploitatiemaatschappij De Goffert BV ανέλαβε επίσης τη συντήρηση και την αντικατάσταση των αγωνιστικών χώρων, οι οποίοι κατά το παρελθόν συντηρούνταν από τον δήμο.
  - γ) Ο σύλλογος NEC ήταν ο μόνος πιθανός εταίρος που θα μπορούσε να εκπληρώσει τους κοινωνικοοικονομικούς στόχους του δήμου.
  - δ) Ο NEC κατείχε αρχικά δικαίωμα επιφανείας επί του συγκροτήματος, αλλά παραιτήθηκε του δικαιώματος αυτού χωρίς αντάλλαγμα (βλέπε αιτιολογική σκέψη 23).
- Στη βάση αυτή, οι Κάτω Χώρες θεωρούν συμβατή με την αγορά την τιμή μίσθωσης που κατέβαλε ο NEC, η οποία αποτελεί τη βάση για την πρώτη αξία που υπολογίστηκε στο πλαίσιο της αποτίμησης.
- (35) Επιπλέον, οι Κάτω Χώρες επισήμαναν ότι η σύμβαση μίσθωσης μεταξύ του συλλόγου NEC και του δήμου πρέπει να θεωρηθεί σύμβαση μίσθωσης ορισμένης διάρκειας, η οποία δεν μπορούσε να καταγγελθεί από τον δήμο πριν από την ημερομηνία λήξης της, η οποία συμπίπτει με τη μεταβίβαση του δικαιώματος επιφανείας στον NEC. Με τον τρόπο αυτόν εξηγείται γιατί στο πλαίσιο της αποτίμησης η πρώτη αξία υπολογίζεται βάσει σταθερού μισθώματος, ενώ στη δεύτερη αξία λαμβάνονται υπόψη οι εξελίξεις των μισθωμάτων στην αγορά.

(\*) Εμπιστευτικές πληροφορίες.

- (36) Οι Κάτω Χώρες τονίζουν ότι το ποσό των 2,2 εκατ. ευρώ το οποίο οφείλεται στον σύλλογο NEC για το δικαίωμα αγοράς δεν καταβλήθηκε, αλλά αντιθέτως χρησιμοποιήθηκε εν μέρει για την κάλυψη ανεξόφλητων απαιτήσεων έναντι του NEC και εν μέρει ως προκαταβολή του μισθώματος (εγγύηση μισθώματος). Ταυτόχρονα, η σύμβαση μίσθωσης παρατάθηκε έως το τέλος Φεβρουαρίου 2043 και το μίσθωμα αυξήθηκε [...]. Με βάση την παραδοχή ότι το αρχικό μίσθωμα ήταν συμβατό με την αγορά, οι Κάτω Χώρες ισχυρίζονται ότι με την αύξηση αυτή το νέο μίσθωμα υπερβαίνει τα επίπεδα της αγοράς. Με άλλα λόγια, το νέο μίσθωμα θα πρέπει να θεωρηθεί συμβατό με την αγορά, κατά την άποψη των Κάτω Χωρών.
- (37) Τέταρτον, οι Κάτω Χώρες υποστηρίζουν ότι ο δήμος έλαβε υπόψη τη χρηματοοικονομική κατάσταση του συλλόγου NEC κατά τον χρόνο της συναλλαγής. Κατά τον χρόνο της συναλλαγής, ο δήμος είχε λάβει πληροφορίες που τον οδήγησαν να υποθέσει ότι ο σύλλογος NEC –παρά τα οικονομικά του προβλήματα– ήταν πιθανό να μπορέσει να ασκήσει το δικαίωμα αγοράς που διέθετε. Ειδικότερα, σε μία από τις επιστολές του (βλέπε αιτιολογική σκέψη 10), ο σύλλογος NEC είχε ενημερώσει ρητά τον δήμο για το ενδιαφέρον που είχε εκδηλώσει ένας εμπορικός φορέας για την εξαγορά του De Eendracht, ενδεχομένως μέσω του NEC. Επομένως, τυχόν οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπιζε ο σύλλογος NEC δεν θα τον εμπόδιζαν απαραίτητως να αγοράσει το De Eendracht. Επιπλέον, στις 3 Σεπτεμβρίου 2010 ο δήμος πληροφορήθηκε ότι ο σύλλογος NEC είχε λάβει χρηματοδότηση από εμπορικό φορέα: μια εταιρεία [...] είχε προαγοράσει μέρος των εισιτηρίων (διαρκείας) για τις αγωνιστικές περιόδους 2011/2012, 2012/2013 και 2013/2014. Αυτή είναι η συναλλαγή στην οποία αναφέρεται η Επιτροπή στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, αλλά –σε αντίθεση με τα όσα δηλώνονται στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας– η χρηματοδότηση δεν έλαβε τη μορφή εγγύησης και η τιμή που καταβλήθηκε ήταν πολύ υψηλότερη από το ποσό των 1,9 εκατ. ευρώ που αναφέρεται στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας (δηλαδή περίπου 4 εκατ. ευρώ) (βλέπε αιτιολογική σκέψη 16). Αυτή η ένδειξη εμπιστοσύνης εκ μέρους εμπορικού επενδυτή στη χρηματοοικονομική κατάσταση του συλλόγου NEC αποτέλεσε έναν πρόσθετο λόγο για να αποδεχτεί ο δήμος, τη δεδομένη χρονική στιγμή, την πιθανότητα άσκησης του δικαιώματος αγοράς του NEC επί του De Eendracht.
- (38) Εν κατακλείδι, σύμφωνα με τις Κάτω Χώρες ο δήμος ενήργησε ως επενδυτής στην οικονομία της αγοράς, λαμβάνοντας υπόψη τη χρηματοοικονομική κατάσταση του συλλόγου NEC (όπως ήταν αντιληπτή) τη δεδομένη χρονική στιγμή.
- (39) Εναλλακτικά, οι Κάτω Χώρες υποστηρίζουν ότι ακόμη και στην περίπτωση που το μέτρο συνιστούσε ενίσχυση, αυτή θα ήταν συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά. Σύμφωνα με τις Κάτω Χώρες, πληρούνται οι προϋποθέσεις των κατευθυντήριων γραμμών και το μέτρο θα μπορούσε, συνεπώς, να θεωρηθεί συμβιβάσιμο δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης. Προς υποστήριξη του ισχυρισμού αυτού, διαβίβασαν τεκμηριωμένες πληροφορίες.
- (40) Όσον αφορά τη χρηματοοικονομική κατάσταση του NEC κατά τη χρονική στιγμή της συναλλαγής, οι Κάτω Χώρες παρέδωσαν περαιτέρω στοιχεία που καταδεικνύουν ότι ο σύλλογος NEC ήταν προβληματική επιχείρηση. Ο δήμος είχε ζητήσει έκθεση σχετικά με τη χρηματοοικονομική κατάσταση και τις μελλοντικές προοπτικές του συλλόγου, η οποία υποβλήθηκε από τη λογιστική εταιρεία BDO (\*) λίγο μετά τη συναλλαγή (στις 29 Οκτωβρίου 2010). Αναφέρει αρνητικά εταιρικά αποτελέσματα [...], αρνητική καθαρή θέση [...] και αρνητική μεταβολή του κεφαλαίου κίνησης [...]. Η έκθεση καταδεικνύει ότι τα εταιρικά αποτελέσματα του συλλόγου NEC ήταν αρνητικά και σημείωναν πτώση κατά τη διάρκεια περιόδου τριών ετών. Παρότι ο NEC κατόρθωσε να διατηρήσει θετικά τα καθαρά αποτελέσματά του κατά την ίδια αυτή περίοδο (λόγω εσόδων από δικαιώματα μεταγραφής και από την πώληση παικτών), η έκθεση καταδεικνύει σαφώς μειούμενα επίπεδα εσόδων, ενώ οι τάσεις όσον αφορά τα έξοδα του NEC παρέμειναν εν πολλοίς αμετάβλητες. Επιπλέον, η καθαρή θέση ήταν αρνητική κατά τα τελευταία τρία έτη και η φερεγγυότητα του συλλόγου NEC είχε μειωθεί κατά την ίδια περίοδο.
- (41) Όσον αφορά το σχέδιο αναδιάρθρωσης, ο σύλλογος NEC κατάρτισε σχέδιο βελτίωσης («Plan van Aanpak») (\*\*) για την επίλυση των οικονομικών του προβλημάτων. Το εν λόγω σχέδιο υποβλήθηκε στην KNVB τον Αύγουστο του 2010. Περιλαμβάνει περιγραφή των συνθηκών της χρηματοοικονομικής κατάστασης, συγκρίσεις βάσει δεικτών αναφοράς με παρόμοιους ποδοσφαιρικούς συλλόγους, καθώς και προβλεπόμενα μέτρα για την επίτευξη αναβάθμισης στην κατηγορία 2 (δηλαδή εκείνη που υποδεικνύει ότι η οικονομική υγεία του συλλόγου είναι «επαρκής», βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 75).
- (42) Όσον αφορά τα αντισταθμιστικά μέτρα, οι Κάτω Χώρες επισημαίνουν ότι, εάν υφίσταται ενίσχυση, το μέγεθός της είναι περιορισμένο και, συνεπώς, οι αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό είναι σχετικά μικρές. Ωστόσο, στο σχέδιο αναδιάρθρωσης που υποβλήθηκε στην KNVB συμπεριλήφθηκαν διάφορα αντισταθμιστικά μέτρα.
- (43) Επιπλέον, η όποια στήριξη περιορίστηκε στο ελάχιστο αναγκαίο. Ως προς αυτό, εξασφαλίστηκε σημαντική ιδία συμμετοχή στην αναδιάρθρωση μέσω του μέτρου που αναφέρεται στις αιτιολογικές σκέψεις 16 και 37, ενώ μια τροποποίηση των όρων αποπληρωμής ενός δανείου οδήγησε σε μείωση των σταθερών εξόδων αποπληρωμής κατά 250 000 ευρώ ανά έτος.
- (44) Όσον αφορά την παρακολούθηση, οι Κάτω Χώρες δεσμεύτηκαν να υποβάλλουν τις απαιτούμενες εκθέσεις στην Επιτροπή.

(\*) «Onderzoek naar financiële situatie en financieel toekomstperspectief N.E.C. Nijmegen», έκθεση της BDO της 29ης Οκτωβρίου 2010, Nijmegen.

(\*\*) Plan van aanpak NEC, Αύγουστος 2010.

- (45) Τέλος, οι Κάτω Χώρες επιβεβαιώνουν ότι δεν έχουν εφαρμοστεί ούτε πρόκειται να εφαρμοστούν άλλα μέτρα ενίσχυσης προς τον σύλλογο NEC.

#### 4. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

##### 4.1. Ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης

- (46) Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, ως κρατικές ενισχύσεις ορίζονται οι ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές. Οι όροι που καθορίζονται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης είναι σωρευτικοί και, ως εκ τούτου, προκειμένου να χαρακτηριστεί ένα μέτρο ως κρατική ενίσχυση, οι όροι αυτοί πρέπει να πληρούνται στο σύνολό τους.
- (47) Η εξαγορά, εκ μέρους του δήμου, του εικαζόμενου δικαιώματος του συλλόγου NEC να αγοράσει το De Eendracht έναντι 2,2 εκατ. ευρώ χρηματοδοτήθηκε με κρατικούς πόρους, δεδομένου ότι τα χρήματα για την επίμαχη συναλλαγή χορηγήθηκαν από τον δήμο. Αυτό δεν αμφισβητείται από τις Κάτω Χώρες.
- (48) Όσον αφορά τον δυνητικό αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο σύλλογος NEC έχει συμμετάσχει σε ευρωπαϊκές ποδοσφαιρικές διοργανώσεις. Επιπλέον, οι επαγγελματικοί ποδοσφαιρικοί σύλλογοι, πέραν της συμμετοχής τους σε ποδοσφαιρικές διοργανώσεις, αναπτύσσουν οικονομικές δραστηριότητες σε διάφορες αγορές, όπως η αγορά για τις μεταγραφές επαγγελματιών παικτών, η διαφήμιση, η χορηγία, η εμπορική προώθηση προϊόντων ή η κάλυψη από μέσα ενημέρωσης. Η ενίσχυση που χορηγείται σε επαγγελματικό ποδοσφαιρικό σύλλογο ενδυναμώνει τη θέση του σε καθεμία από αυτές τις διεθνείς αγορές. Ως εκ τούτου, εάν χρησιμοποιούνται κρατικοί πόροι για τη χορήγηση επιλεκτικού πλεονεκτήματος σε επαγγελματικό ποδοσφαιρικό σύλλογο, ανεξάρτητα από την κατηγορία στην οποία αγωνίζεται, η ενίσχυση αυτή είναι πιθανό να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης<sup>(9)</sup>.
- (49) Επίσης, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ούτε ο επιλεκτικός χαρακτήρας του μέτρου, το οποίο εγκρίθηκε ρητά από το δημοτικό συμβούλιο. Οι Κάτω Χώρες υποστήριξαν ότι το μέτρο βασίστηκε στη γενική εθνική νομοθεσία (βλέπε αιτιολογική σκέψη 29) και συνεπώς δεν ήταν επιλεκτικό. Ωστόσο, η Επιτροπή εκτιμά ότι, ακόμη και αν η συμφωνία μεταξύ του συλλόγου NEC και του δήμου μπορεί να θεωρηθεί συμφωνία που διέπεται από το γενικό ολλανδικό δίκαιο, οι επιμέρους λεπτομέρειες της συμφωνίας δεν βασίζονται μόνο σε γενικές αρχές αλλά και στις ειδικές διατάξεις της σύμβασης (ή των συμβάσεων) μεταξύ του NEC και του δήμου. Κατά συνέπεια, είναι σαφές ότι το μέτρο απευθύνεται σε συγκεκριμένη επιχείρηση, δηλαδή στον σύλλογο NEC, και επομένως είναι επιλεκτικό.
- (50) Οι Κάτω Χώρες είναι της άποψης ότι δεν χορηγήθηκε πλεονέκτημα στον NEC και ότι, αντιθέτως, η συναλλαγή πραγματοποιήθηκε υπό όρους της αγοράς. Επισημαίνουν μάλιστα ότι ο NEC είχε βάσιμο δικαίωμα αγοράς για το De Eendracht και ότι η τιμή για την εξαγορά του δικαιώματος αυτού είχε καθοριστεί σύμφωνα με ανεξάρτητη αποτίμηση.
- (51) Όσον αφορά το βάσιμο της απαίτησης, οι Κάτω Χώρες υπέβαλαν πρόσθετες διευκρινίσεις σχετικά με τους λόγους για τους οποίους ακολουθήθηκε η πρώτη νομική γνωμοδότηση και όχι η δεύτερη. Επιπλέον, οι Κάτω Χώρες υπογράμμισαν ότι η ανάπτυξη του TIP θα ήταν ενδεχομένως ανέφικτη σε περίπτωση πώλησης του De Eendracht στον σύλλογο NEC. Ήταν σαφώς προς το συμφέρον του δήμου να αποζημιώσει τον σύλλογο NEC για την παραίτησή του από το δικαίωμα αγοράς.
- (52) Θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν είναι σαφές το ύψος του τιμήματος που θα έπρεπε να καταβάλει ο σύλλογος NEC εάν ασκούσε το δικαίωμα αγοράς και εξαγόραζε το De Eendracht. Οι Κάτω Χώρες υποστήριξαν ότι σε περιπτώσεις στις οποίες δεν έχει συμφωνηθεί τιμή, σύμφωνα με τον ολλανδικό αστικό κώδικα ο αγοραστής οφείλει να καταβάλει εύλογη τιμή. Στον βαθμό που αυτή η εύλογη τιμή προσεγγίζει ή ισούται με την αγοραία αξία του δικαιώματος επιφανείας επί του De Eendracht, φαίνεται ότι το δικαίωμα αγοράς θα είχε μόνο περιορισμένη οικονομική αξία. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η αποζημίωση ύψους 2,2 εκατ. ευρώ φαίνεται να είναι δυσανάλογα μεγάλη και να συνιστά πλεονέκτημα υπέρ του NEC.
- (53) Ανεξαρτήτως του ζητήματος αν ο σύλλογος NEC διέθετε πράγματι βάσιμο δικαίωμα αγοράς, και των λοιπών επιχειρημάτων που άπτονται της ερμηνείας του ολλανδικού αστικού δικαίου, η Επιτροπή θεωρεί ότι το βασικό ερώτημα για την αξιολόγηση είναι το κατά πόσον η συναλλαγή πραγματοποιήθηκε υπό όρους της αγοράς και αν ο δήμος ενήργησε ως ιδιωτικός φορέας.

<sup>(9)</sup> Αποφάσεις της Επιτροπής που αφορούν τη Γερμανία, της 20ής Μαρτίου 2013, σχετικά με το Multifunktionsarena der Stadt Erfurt (υπόθεση SA.35135 (2012/N)), σκέψη 12, και το Multifunktionsarena der Stadt Jena (υπόθεση SA.35440 (2012/N)), συνοπτικές ανακοινώσεις στην ΕΕ C 140 της 18.5.2013, σ. 1, καθώς και της 2ας Οκτωβρίου 2013 σχετικά με το Fußballstadion Chemnitz (υπόθεση SA.36105 (2013/N)), συνοπτική ανακοίνωση στην ΕΕ C 50 της 21.2.2014, σ. 1, σκέψεις 12-14· αποφάσεις της Επιτροπής που αφορούν την Ισπανία, της 18ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με την πιθανή χορήγηση κρατικής ενίσχυσης υπέρ τεσσάρων ισπανικών επαγγελματικών ποδοσφαιρικών συλλόγων (υπόθεση SA.29769 (2013/C)), αιτιολογική σκέψη 28, Real Madrid CF (υπόθεση SA.33754 (2013/C)), σκέψη 20, και την εικαζόμενη ενίσχυση υπέρ τριών ποδοσφαιρικών συλλόγων της Βαλένθια (υπόθεση SA.36387 (2013/C)), σκέψη 16, που δημοσιεύθηκαν στην ΕΕ C 69 της 7.3.2014, σ. 99.

- (54) Εν προκειμένω, είναι απαραίτητο να εξεταστεί η Επιτροπή αν ένας ιδιώτης επενδυτής θα είχε προβεί στην υπό εξέταση συναλλαγή υπό τους ίδιους όρους. Η στάση του υποθετικού ιδιώτη επενδυτή είναι εκείνη ενός συνετού επενδυτή, του οποίου ο στόχος της μεγιστοποίησης κέρδους μετριάζεται από την επιφύλαξη που πρέπει να επιδείξει όσον αφορά το αποδεκτό επίπεδο κινδύνου για έναν δεδομένο συντελεστή απόδοσης. Η αρχή του επενδυτή στην οικονομία της αγοράς (ΑΕΟΑ) δεν θα τηρούνταν εάν η τιμή για το δικαίωμα αγοράς είχε οριστεί σε υψηλότερο επίπεδο από την αγοραία τιμή. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ορισμένα στοιχεία της διαδικασίας αποτίμησης δείχνουν ότι δεν πληρούνται τα κριτήρια της ΑΕΟΑ.
- (55) Πρώτον, δεν είναι σαφές για ποιον λόγο θεωρείται ότι η αξία του δικαιώματος αγοράς ισούται με τη διαφορά μεταξύ, αφενός, της αξίας πώλησης του συγκροτήματος με βάση τη σύμβαση μίσθωσης μεταξύ του δήμου και του συλλόγου NEC και, αφετέρου, της αξίας πώλησης με βάση τις συμβάσεις μίσθωσης μεταξύ του συλλόγου NEC και των υπομισθωτών του, λαμβανομένων επίσης υπόψη των εξελίξεων των μισθώματων στην αγορά. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο δήμος ζήτησε την ανεξάρτητη αποτίμηση των εν λόγω δύο αξιών πώλησης, και όχι την αποτίμηση του ίδιου του δικαιώματος αγοράς. Δεν παρατίθενται περαιτέρω γενικά στοιχεία ούτε επιχειρήματα σχετικά με τον λόγο για τον οποίο η διαφορά μεταξύ των δύο αυτών αξιών ισούται με την αξία του δικαιώματος αγοράς.
- (56) Δεύτερον, η χρήση των δύο αξιών για τον προσδιορισμό της αξίας του δικαιώματος αγοράς φαίνεται να λειτουργεί με βάση την παραδοχή της πώλησης σε οποιονδήποτε τρίτο στη μία από τις εν λόγω τιμές, αλλά όχι στην άλλη. Η πρώτη αξία [...] καθορίζεται πράγματι με βάση την πώληση των δικαιωμάτων επιφανείας από τον δήμο προς οποιονδήποτε τρίτο υπό καθεστώς μίσθωσης, δηλαδή με τη σύμβαση μίσθωσης με τον σύλλογο NEC να εκλαμβάνεται ως δεδομένος «περιορισμός» για οποιονδήποτε αγοραστή. Αντιθέτως, δεδομένου ότι οι Κάτω Χώρες υποστηρίζουν ότι δεν επιτρεπόταν η καταγγελία της σύμβασης μίσθωσης πριν από τη μεταβίβαση του δικαιώματος επιφανείας στον σύλλογο NEC, μόνον ο NEC θα είχε τη δυνατότητα να συνεχίσει να εκμεταλλεύεται το συγκρότημα έναντι τρίτων. Επομένως, η δεύτερη αξία [...] (η πιθανή αξία πώλησης υπό καθεστώς μίσθωσης επί τη βάσει των συμβάσεων υπεκμίσθωσης) θα μπορούσε να εξασφαλιστεί μόνον υπέρ του NEC και κανενός άλλου τρίτου. Η «μεικτή» αυτή προσέγγιση ενισχύει την αντίληψη ότι για έναν επιχειρηματία στην οικονομία της αγοράς δεν θα ήταν λογικός ο προσδιορισμός της τιμής του δικαιώματος αγοράς σε αυτή τη βάση.
- (57) Τρίτον, και σε σχέση με το στοιχείο αυτό, εάν ληφθεί ως σημείο αφετηρίας το ότι η παραίτηση από το δικαίωμα αγοράς δεν επρόκειτο να γίνει από κανέναν τρίτο αλλά από τον NEC, η τιμή που προκύπτει ότι έπρεπε να καταβληθεί ως αντάλλαγμα για την παραίτηση του NEC από το δικαίωμα αγοράς δεν φαίνεται να περιλαμβάνει ορθή εκτίμηση των «διαφυγόντων κερδών» του NEC εξαιτίας της παραίτησής του από το δικαίωμα. Σύμφωνα με τις Κάτω Χώρες, με την παραίτησή του από το δικαίωμα αγοράς, ο σύλλογος NEC παραιτήθηκε από δυνητικό πλεονέκτημα της τάξης των 2 εκατ. ευρώ (αιτιολογική σκέψη 33). Ωστόσο, η Επιτροπή επισημαίνει ότι θα μπορούσε να αναμένεται ότι ο σύλλογος NEC θα εξακολουθούσε να είναι ο φορέας εκμετάλλευσης του συγκροτήματος ακόμη και μετά την παραίτησή του από το δικαίωμα αγοράς. Επομένως, θα συνέχιζε να λαμβάνει τα ίδια εισοδήματα από μισθώματα που αποτέλεσαν τη βάση για τη δεύτερη αξία που χρησιμοποιήθηκε κατά τον προσδιορισμό της τιμής της συναλλαγής [...]. Αντιθέτως, η Επιτροπή θεωρεί ότι το πραγματικό πλεονέκτημα από το οποίο παραιτήθηκε ο NEC με την παραίτησή του από το δικαίωμα αγοράς ισούται με τα μισθώματα τα οποία δεν θα χρειαζόταν πλέον να καταβάλλει στον δήμο εάν είχε εξαγοράσει το συγκρότημα.
- (58) Τέταρτον, σε κάθε περίπτωση, ο δήμος πλήρωσε μεγαλύτερο ποσό από αυτό το οποίο προσδιόρισε με βάση την έκθεση αποτίμησης [...] βλέπε αιτιολογική σκέψη 33). Η Επιτροπή θεωρεί ότι, αν μη τι άλλο, η διαφορά μεταξύ των δύο αυτών αξιών συνιστά ενίσχυση. Σύμφωνα με τις ολλανδικές αρχές, η διαφορά προκύπτει από τις διαπραγματεύσεις με τον σύλλογο NEC και, σε κάθε περίπτωση, επιστρέφεται το πλήρες ποσό των 2,2 εκατ. ευρώ. Πράγματι, οι Κάτω Χώρες εξήγησαν ότι η παράταση της περιόδου μίσθωσης και η αύξηση του ετήσιου μισθώματος διασφαλίζει τον δημοσιονομικά ουδέτερο χαρακτήρα της συναλλαγής για τον δήμο (αιτιολογική σκέψη 36).
- (59) Πέμπτον, όσον αφορά την εν λόγω επιστροφή, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η χρήση του ποσού των 2,2 εκατ. ευρώ από τον σύλλογο NEC για την κάλυψη ανεξόφλητων απαιτήσεων και μισθώματων που όφειλε στον δήμο δεν μπορεί να θεωρηθεί επιστροφή. Όσον αφορά την αύξηση του μισθώματος που καταβάλλεται σε ετήσια βάση (αιτιολογική σκέψη 36), αυτή μπορεί να θεωρηθεί επιστροφή ενίσχυσης μόνον εάν η αύξηση συνιστά εξ ολοκλήρου μίσθωμα που υπερβαίνει το επίπεδο της αγοράς. Οι Κάτω Χώρες δεν προσκόμισαν στοιχεία προς υποστήριξη του ισχυρισμού ότι το υψηλότερο μίσθωμα που ίσχυε από την 1η Ιανουαρίου 2011 μπορεί να θεωρηθεί μίσθωμα που υπερβαίνει το επίπεδο της αγοράς εξ προς αυτό, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το μίσθωμα το οποίο κατέβαλλε ο σύλλογος NEC στον δήμο για ολόκληρο το συγκρότημα είναι χαμηλότερο από το μίσθωμα το οποίο εισπράττει επί του παρόντος ο NEC για την υπεκμίσθωση ορισμένων τμημάτων του συγκροτήματος, ενώ η έκθεση αποτίμησης υποδεικνύει ότι ο NEC θα μπορούσε να εξασφαλίσει ακόμη υψηλότερα μισθώματα στο μέλλον.
- (60) Η Επιτροπή επισημαίνει επιπλέον ότι, ακόμη και αν το αρχικό ύψος του μισθώματος ήταν συμβατό με την αγορά λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης ως ίσχυε τη δεδομένη χρονική στιγμή (αιτιολογική σκέψη 34), φαίνεται ότι τουλάχιστον ορισμένοι από τους παράγοντες που επηρέασαν προς τα κάτω την τιμή μίσθωσης όπως αυτή διαμορφώθηκε τότε δεν ίσχυαν πλέον κατά τον χρόνο καθορισμού του νέου ύψους του μισθώματος. Ειδικότερα, μπορεί να υποτεθεί ότι οι κίνδυνοι που συνδέονται με την εκμετάλλευση του συγκροτήματος έχουν πλέον μεταβληθεί εφόσον το συγκρότημα λειτουργεί επιτυχώς επί περισσότερα από 5 έτη. Επίσης, η παραίτηση από το δικαίωμα αγοράς του δικαιώματος επιφανείας δεν διαδραμάτιζε πλέον κανέναν ρόλο, καθώς με την επίμαχη συναλλαγή διευθετήθηκε το ζήτημα της

κυριότητας μελλοντικά. Κατά συνέπεια, θα μπορούσε να θεωρηθεί αναμενόμενο ότι τον Ιανουάριο του 2011 τα επίπεδα μισθμάτων στην αγορά θα ήταν υψηλότερα σε σύγκριση με το 2003, οπότε συνάφθηκε η σύμβαση μεταξύ του δήμου και του συλλόγου NEC. Σε αυτή την περίπτωση, το αυξημένο μίσθωμα δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιστοιχεί εξ ολοκλήρου σε επιστροφή ενίσχυσης.

- (61) Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η αποπληρωμή θα πραγματοποιηθεί στη διάρκεια περιόδου 33 ετών και ότι δεν έχουν προεξοφληθεί οι μελλοντικές πληρωμές.
- (62) Ακόμη σημαντικότερο είναι το γεγονός ότι οι Κάτω Χώρες δεν προσκόμισαν στοιχεία που να καταδεικνύουν ότι ο δήμος προέβη σε διεξοδική εκτίμηση και υπολογισμό των επιπέδων των μισθμάτων στην αγορά προτού καθορίσει την αυξημένη τιμή του μισθώματος. Αντιθέτως, ο δημοσιονομικά ουδέτερος χαρακτήρας της συναλλαγής αποτέλεσε το σημείο αφετηρίας για τον υπολογισμό του νέου ύψους του μισθώματος.
- (63) Έκτον, δεν είναι σαφή τα οφέλη που εξασφάλισε ο δήμος μέσω της συναλλαγής αυτής ούτε η αναλογικότητά τους προς το άμεσο κόστος των 2,2 εκατ. ευρώ. Φαίνεται ότι ο δήμος πλήρωσε πολύ περισσότερα χρήματα από όσα θα μπορούσε ποτέ να κερδίσει από την πώληση του συγκροτήματος (υπό καθεστώς μίσθωσης), απλώς για να διαφυλάξει την κυριότητα που ήδη κατείχε. Ο δήμος υποστήριξε ότι τα οικονομικά διακυβεύματα της ανάπτυξης του TIP ήταν πολύ μεγάλα, δεδομένου του αναμενόμενου αντίκτυπου του TIP στην οικονομία του δήμου. Η αναμενόμενη προστιθέμενη αξία της διατήρησης της κυριότητας του συγκροτήματος ενδεχομένως να εξηγή εν μέρει την προθυμία του δήμου να καταβάλει υψηλότερο τίμημα. Ωστόσο, ο δήμος δεν προέβη σε ρητή εκτίμηση κόστους-οφέλους για τη συναλλαγή, στην οποία να λαμβάνεται υπόψη η εν λόγω μακροπρόθεσμη αξία του έργου του TIP. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ένας επιχειρηματίας στην οικονομία της αγοράς θα είχε προβεί σε αναλυτικότερη εκτίμηση της αναμενόμενης απόδοσης που θα απέφερε η επένδυση της εξαγοράς του δικαιώματος αγοράς.
- (64) Τέλος, η Επιτροπή εμμένει στην άποψη ότι, με βάση τις πληροφορίες που ήταν διαθέσιμες τη δεδομένη χρονική στιγμή, ο δήμος δεν έλαβε επαρκώς υπόψη τις οικονομικές δυσχέρειες που αντιμετώπιζε τότε ο σύλλογος NEC και την επίδρασή τους στη δυνατότητα του συλλόγου να αγοράσει το δικαίωμα επιφανείας επί του De Eendracht. Ακόμη και αν είχε εκδηλωθεί ενδιαφέρον εκ μέρους τρίτων για συνεργασία με τον NEC, η συνολική χρηματοοικονομική εικόνα δεν ήταν δυνατόν να αγνοηθεί και θα μπορούσε να αναμένεται ότι θα επηρέαζε τη διαπραγματευτική θέση του συλλόγου NEC προς όφελος του δήμου.
- (65) Για όλους αυτούς τους λόγους, η Επιτροπή θεωρεί ότι ο δήμος δεν ενήργησε ως επιχειρηματίας στην οικονομία της αγοράς αλλά αντιθέτως χορήγησε ενίσχυση στον σύλλογο NEC αποζημιώνοντας τον NEC για την παραίτησή του από το δικαίωμα αγοράς με το ποσό των 2,2 εκατ. ευρώ. Το ακριβές ποσό της ενίσχυσης δεν μπορεί να προσδιοριστεί με βάση τις πληροφορίες που παρασχέθηκαν από τις Κάτω Χώρες. Ωστόσο, εφόσον το μέγιστο ποσό των 2,2 εκατ. ευρώ μπορεί να θεωρηθεί απαραίτητο για την υλοποίηση του σχεδίου αναδιάρθρωσης, το ακριβές ποσό της ενίσχυσης δεν έχει σημασία για την εκτίμηση του συμβιβάσιμου.

#### 4.2. Εκτίμηση βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης

- (66) Η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει αν τα μέτρα ενίσχυσης υπέρ του συλλόγου NEC μπορούν να θεωρηθούν συμβίβασιμα με την εσωτερική αγορά. Όσον αφορά τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 107 παράγραφος 3 της Συνθήκης, η Επιτροπή σημειώνει ότι καμία ολλανδική περιοχή δεν εμπίπτει στην παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο α) της Συνθήκης. Το υπό εξέταση μέτρο ενίσχυσης δεν προωθεί σημαντικό σχέδιο κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, ούτε εξυπηρετεί τον σκοπό της άρσης σοβαρής διαταραχής της ολλανδικής οικονομίας κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β). Επίσης, το μέτρο ενίσχυσης δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προωθεί τον πολιτισμό ή τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της Συνθήκης.

##### 4.2.1. Εφαρμοστές κατευθυντήριες γραμμές

- (67) Όσον αφορά την παρέκκλιση του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, υπέρ των ενισχύσεων για την προώθηση της ανάπτυξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκετο προς το κοινό συμφέρον, οι Κάτω Χώρες προβάλλουν τον ισχυρισμό ότι η εν λόγω παρέκκλιση θα μπορούσε να έχει εφαρμογή σε περίπτωση που η Επιτροπή, σε αντίθεση με την άποψη των Κάτω Χωρών, κρίνει ότι το υπό εξέταση μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση.
- (68) Κατά την εξέταση της έννοιας της «ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων» στον τομέα του αθλητισμού, η Επιτροπή συνεκτιμά δεόντως τις διατάξεις του άρθρου 165 παράγραφος 1 και του άρθρου 165 παράγραφος 2 τελευταία περίπτωση της Συνθήκης, στις οποίες προβλέπεται ότι η Ένωση συμβάλλει στην προώθηση των ευρωπαϊκών επιδιώξεων στον χώρο του αθλητισμού, λαμβάνοντας υπόψη παράλληλα τις ιδιαιτερότητές του, τις δομές του που βασίζονται στον εθελοντισμό καθώς και τον κοινωνικό και εκπαιδευτικό του ρόλο.

- (69) Για την εκτίμηση των μέτρων ενισχύσεων δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, η Επιτροπή έχει εκδώσει σειρά κανονισμών, πλαισίων, κατευθυντήριων γραμμών και ανακοινώσεων σχετικά με τις μορφές ενισχύσεων και τους οριζόντιους ή τομεακούς σκοπούς για τους οποίους χορηγούνται ενισχύσεις.
- (70) Η Επιτροπή εκτιμά ότι είναι σκόπιμο να διερευνηθεί αν έχουν ενδεχομένως εφαρμογή τα κριτήρια που καθορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές <sup>(10)</sup>. Στο σημείο αυτό η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν αποκλείουν τον τομέα του επαγγελματικού ποδοσφαίρου. Επομένως, η εν λόγω οικονομική δραστηριότητα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών.
- (71) Τον Ιούλιο του 2014 η Επιτροπή εξέδωσε νέες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων <sup>(11)</sup>. Ωστόσο, οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές δεν εφαρμόζονται στην παρούσα μη κοινοποιηθείσα ενίσχυση, η οποία χορηγήθηκε το 2010. Σύμφωνα με το σημείο 137 των νέων κατευθυντήριων γραμμών, αυτό θα ίσχυε μόνο σε περίπτωση ενίσχυσης διάσωσης ή αναδιάρθρωσης η οποία χορηγήθηκε χωρίς προηγούμενη άδεια, εάν μέρος ή το σύνολο της ενίσχυσης χορηγήθηκε μετά τη δημοσίευση των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Σύμφωνα με το σημείο 138 των κατευθυντήριων γραμμών του 2014, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, η Επιτροπή θα διενεργεί την εξέταση με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές που εφαρμόζονταν κατά τη χρονική στιγμή χορήγησης της ενίσχυσης, και ως εκ τούτου, στην παρούσα υπόθεση, εκείνες που εφαρμόζονταν πριν από το 2014.

#### 4.2.2. Ο σύλλογος NEC ως προβληματική επιχείρηση

- (72) Σύμφωνα με το σημείο 10 στοιχείο γ) των κατευθυντήριων γραμμών, μια επιχείρηση θεωρείται προβληματική, ανεξάρτητα από τη μορφή της εταιρείας, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις του εθνικού δικαίου που τη διέπει όσον αφορά την υπαγωγή της σε συλλογική πτωχευτική διαδικασία. Στο σημείο 11 των κατευθυντήριων γραμμών αναφέρεται ότι, εάν δεν συντρέχουν οι εν λόγω περιστάσεις, μια εταιρεία μπορεί να συνεχίσει να θεωρείται προβληματική όταν υπάρχουν οι συνήθεις ενδείξεις, όπως αύξηση των ζημιών, αυξανόμενη δανειοληψία, φθίνουσα ταμειακή ροή και ούτω καθεξής. Μια προβληματική επιχείρηση είναι επιλέξιμη μόνο εφόσον αποδεδειγμένα αδυνατεί να εξασφαλίσει την ανάκαμψή της με δικούς της πόρους ή με τη λήψη κεφαλαίων από τους ιδιοκτήτες/μετόχους ή από πηγές της αγοράς.
- (73) Οι Κάτω Χώρες αρχικά υποστήριξαν ότι ο σύλλογος NEC δεν αποτελούσε προβληματική επιχείρηση κατά την περίοδο 2008/2009. Ωστόσο, τα πραγματικά περιστατικά που περιγράφονται στην αιτιολογική σκέψη 16 υποδεικνύουν μάλλον ότι ο σύλλογος NEC αντιμετώπιζε οικονομικές δυσχέρειες οι οποίες ήταν αρκετά σοβαρές ώστε να διακυβεύεται το μέλλον του ως επαγγελματικού ποδοσφαιρικού συλλόγου. Επομένως, κατά την άποψη της Επιτροπής, ο σύλλογος NEC σαφώς αποτελούσε προβληματική επιχείρηση. Στην απάντησή τους στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, οι Κάτω Χώρες αναγνώρισαν ότι ο σύλλογος NEC είναι προβληματική επιχείρηση και ότι ήταν προβληματική επιχείρηση και κατά τον χρόνο της συναλλαγής. Υπέβαλαν δε περαιτέρω αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με το ζήτημα αυτό (βλέπε αιτιολογική σκέψη 40), από τα οποία καταδεικνύεται κυρίως ότι τα εταιρικά αποτελέσματα του συλλόγου NEC ήταν αρνητικά και σημείωναν πτώση με την πάροδο του χρόνου. Για τον λόγο αυτό, το συμβιβασμό της κρατικής ενίσχυσης υπέρ του NEC πρέπει να αξιολογηθεί με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές.

#### 4.2.3. Αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας

- (74) Στην ενότητα 3.2 των κατευθυντήριων γραμμών ορίζεται ότι η χορήγηση της ενίσχυσης πρέπει να εξαρτάται από την εφαρμογή σχεδίου αναδιάρθρωσης (βλέπε σημεία 34-37 των κατευθυντήριων γραμμών), το οποίο πρέπει να επιτρέπει την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της επιχείρησης μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα. Η Επιτροπή επισημαίνει στο πλαίσιο του σχεδίου που κατάρτισε ο NEC προς υποβολή στην KNVB τον Αύγουστο του 2010 ορίζονταν τέτοιου είδους προϋποθέσεις.
- (75) Στο σημείο αυτό, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι κάθε ολλανδικός επαγγελματικός ποδοσφαιρικός σύλλογος λαμβάνει από την KNVB άδεια, βάσει της οποίας πρέπει να τηρεί διάφορες υποχρεώσεις. Μία από τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του συστήματος που ισχύει επί του παρόντος αφορά την οικονομική υγεία του συλλόγου. Στη διάρκεια κάθε αγωνιστικής περιόδου, οι ποδοσφαιρικοί σύλλογοι υπόκεινται τρεις φορές σε χρηματοοικονομική αξιολόγηση βάσει χρηματοοικονομικών εκθέσεων, στις οποίες απεικονίζεται, μεταξύ άλλων, η τρέχουσα χρηματοοικονομική τους κατάσταση, καθώς και ο προϋπολογισμός για την επόμενη αγωνιστική περίοδο. Βάσει των εκθέσεων αυτών, οι ποδοσφαιρικοί σύλλογοι κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες (1: ανεπαρκής, 2: επαρκής, 3: καλή). Στους συλλόγους της κατηγορίας 1 μπορεί να επιβληθεί η υποχρέωση να παρουσιάσουν σχέδιο βελτίωσης προκειμένου να προαχθούν στην κατηγορία 2 ή 3 εντός περιόδου τριών ετών. Εάν ο σύλλογος δεν τηρήσει το σχέδιο, η KNVB μπορεί να επιβάλει κυρώσεις, όπως, μεταξύ άλλων, επίσημη προειδοποίηση, αφαίρεση βαθμών και –ως ύστατη ποινή– ανάκληση της άδειας. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί στο πλαίσιο αυτό ότι εάν ένας επαγγελματικός ποδοσφαιρικός σύλλογος στις Κάτω Χώρες κηρύξει πτώχευση, χάνει την άδειά του. Σε περίπτωση που ιδρυθεί διάδοχος σύλλογος, αυτός δεν γίνεται απευθείας δεκτός στις κατηγορίες επαγγελματικού ποδοσφαίρου, αλλά θα πρέπει να ξεκινήσει από τη δεύτερη υψηλότερη ερασιτεχνική κατηγορία.

<sup>(10)</sup> Βλέπε υποσημείωση 5.

<sup>(11)</sup> Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων (EE C 249 της 31.7.2014, σ. 1).

- (76) Ο σύλλογος NEC κατατάχθηκε στην κατηγορία 1 βάσει των χρηματοοικονομικών δεδομένων της αγωνιστικής περιόδου 2009/2010. Στο σχέδιο αναδιάρθρωσής του καθορίζονταν μέτρα για να επιτευχθεί η αναβάθμισή του στην κατηγορία 2 έπειτα από τρεις αγωνιστικές περιόδους (έως το 2012/2013).
- (77) Στο σχέδιο αναδιάρθρωσης αναγνωριζόταν η προβληματική σχέση μεταξύ του κύκλου εργασιών και των δαπανών ως βασική αιτία των οικονομικών προβλημάτων του NEC. Ειδικότερα, σε μεγάλο βαθμό ευθυνόταν το υψηλό κόστος του προσωπικού, ενώ η μείωση των εσόδων από τα μέσα ενημέρωσης συντέλεσε επίσης στα αρνητικά αποτελέσματα. Το σχέδιο αναδιάρθρωσης επικεντρωνόταν κυρίως στις μειώσεις κόστους ενώ επιδιωκόταν η εξοικονόμηση δαπανών κυρίως στον τομέα του κόστους των παικτών. Τα μέτρα περιλάμβαναν μείωση του προσωπικού (συμπεριλαμβανομένης μείωσης του αριθμού των εγγεγραμμένων παικτών), πάγωμα μισθών και περικοπές στους μισθούς για τους νέους παίκτες, καθώς και μείωση των πρόσθετων παροχών (bonus). Σε διάστημα τριών ετών, η αναλογία του κόστους του προσωπικού ως προς τον κύκλο εργασιών έπρεπε να ανέλθει σε επίπεδο κάτω από [...] % (έναντι [...] % τον Μάρτιο του 2010). Προβλέπονταν ακόμη περικοπές διαφόρων άλλων δαπανών, όπως του κόστους της προπόνησης νέων (ακαδημία ποδοσφαίρου). Τυχόν επενδύσεις σε άυλα ή ενσώματα πάγια στοιχεία ενεργητικού ύψους άνω των [...] ευρώ έπρεπε να εγκρίνονται από την επιτροπή αδειών της KNVB, το οποίο σήμαινε στην πραγματικότητα ότι ο σύλλογος NEC δεν είχε τη δυνατότητα να προβεί σε μεταγραφές.
- (78) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι με το σχέδιο αναδιάρθρωσης αντιμετωπίζονται τα αίτια των οικονομικών δυσχερειών του NEC, ιδίως όσον αφορά το κόστος του προσωπικού και των παικτών υπό τη μορφή αποδοχών και αποζημιώσεων μεταγραφής. Δεν είναι δυνατόν να αναμένεται από έναν επαγγελματικό ποδοσφαιρικό σύλλογο να διαφοροποιήσει τις δραστηριότητές του σε άλλες αγορές κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών· μπορεί, ωστόσο, να αναμένεται να προβεί σε εξοικονόμηση δαπανών στο πλαίσιο της κύριας δραστηριότητάς του, και αυτό ακριβώς έπραξε ο NEC. Το σχέδιο αναδιάρθρωσης δεν βασίζεται σε εξωτερικούς παράγοντες τους οποίους ο σύλλογος NEC δύναται μεν να επιδιώκει αλλά δεν μπορεί να ελέγχει πλήρως, όπως η αναζήτηση πρόσθετων χορηγών ή η αύξηση του αριθμού των θεατών.
- (79) Στον προϋπολογισμό για την αγωνιστική περίοδο 2010/2011, ο NEC προέβλεπε βελτίωση των εταιρικών αποτελεσμάτων του [...] μέσω μείωσης των δαπανών του [...]. Τα τελικά αποτελέσματα ήταν ακόμη καλύτερα από τα προβλεπόμενα: παρότι τα εισοδήματα σημείωσαν πτώση (χαμηλότερα έσοδα από αγώνες κακών εμφανίσεων στην αγωνιστική περίοδο για το κύπελλο, χαμηλότερα έσοδα από τα μέσα ενημέρωσης, ανακατανομή των εσόδων από πράξεις ανταλλαγής), οι δαπάνες μειώθηκαν [...] επίσης (περιορισμός του κόστους του προσωπικού, εξοικονόμηση δαπανών στην ακαδημία ποδοσφαίρου, μείωση του κόστους διαφήμισης). Τον Δεκέμβριο του 2011 η KNVB κατέταξε τον NEC στην κατηγορία 2.
- (80) Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης του Αυγούστου του 2010 αντιμετώπισε επαρκώς τα αίτια των οικονομικών δυσχερειών του NEC με στόχο να καταστεί ο σύλλογος εκ νέου βιώσιμος μακροπρόθεσμα.

#### 4.2.4. Αποτροπή αθέμιτων στρεβλώσεων του ανταγωνισμού

- (81) Βάσει των σημείων 38-42 των κατευθυντήριων γραμμών, ο δικαιούχος οφείλει να λαμβάνει αντισταθμιστικά μέτρα με σκοπό την ελαχιστοποίηση των στρεβλωτικών επιπτώσεων της ενίσχυσης και των αποτελεσμάτων της ενίσχυσης που αλλοιώνουν τις συναλλαγές. Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας η Επιτροπή επισήμανε την ιδιομορφία του επαγγελματικού ποδοσφαίρου στο πλαίσιο αυτό και πρότεινε σειρά μέτρων τα οποία, για το επαγγελματικό ποδόσφαιρο, θα μπορούσαν να ερμηνευθούν ως αντισταθμιστικά μέτρα κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών, όπως ο περιορισμός των εγγεγραμμένων παικτών εντός των ορίων που επιτρέπει η εθνική ομοσπονδία, η αποδοχή ανώτατου ορίου αποδοχών κάτω από τα συνήθη για τον τομέα επίπεδα, η απαγόρευση της καταβολής αποζημιώσεων μεταγραφής για νέους παίκτες για ορισμένη περίοδο, ή η αύξηση των δραστηριοτήτων προς όφελος της κοινωνίας.
- (82) Όπως εξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 77, ο NEC πράγματι μείωσε τον αριθμό των εργαζομένων και τον αριθμό των εγγεγραμμένων παικτών, καθώς και τις αποδοχές που καταβάλλονταν σε αυτούς. Το κόστος των αποδοχών έπρεπε να μην υπερβαίνει το 60 % του επιπέδου του κύκλου εργασιών. Δεν επιτρεπόταν να καταβληθούν αποζημιώσεις μεταγραφής για νέους παίκτες κατά τη διάρκεια της περιόδου αναδιάρθρωσης. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ελήφθησαν τα αντισταθμιστικά μέτρα που απαιτούνται βάσει των κατευθυντήριων γραμμών, τα οποία είχαν ως αποτέλεσμα την αποδυνάμωση της ανταγωνιστικής θέσης του συλλόγου NEC στο επαγγελματικό ποδόσφαιρο.

#### 4.2.5. Ενίσχυση περιοριζόμενη στο ελάχιστο

- (83) Στα σημεία 43-45 των κατευθυντήριων γραμμών ορίζεται ότι το ποσό και η ένταση της ενίσχυσης πρέπει να περιορίζονται στο απολύτως ελάχιστο. Οι δικαιούχοι της ενίσχυσης πρέπει να συμβάλλουν σημαντικά στο σχέδιο αναδιάρθρωσης με ίδιους πόρους.
- (84) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη χρηματοδότηση από εξωτερικούς φορείς του ιδιωτικού τομέα, επιπλέον της εσωτερικής εξοικονόμησης δαπανών που επιτυγχάνεται. Από τη [...] συναλλαγή (αιτιολογική σκέψη 37) χορηγήθηκε στον σύλλογο NEC εξωτερική χρηματοδότηση ύψους περίπου 4 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, οι όροι αποπληρωμής δανείου από [...] μεταβλήθηκαν το 2010. Αντί της ετήσιας υποχρέωσης αποπληρωμής [...], τα ποσά αποπληρωμής βασιζόνταν από τότε και μετά στα έσοδα από μεταγραφές, στοιχείο που είχε θετική επίδραση στη ρευστότητα του NEC (βλέπε αιτιολογική σκέψη 43). Με άλλα λόγια, η εξωτερική και η ίδια συμμετοχή ισούται με περισσότερα από 4,25 εκατ. ευρώ και συνεπώς η ενίσχυση, η οποία ανέρχεται κατά μέγιστο σε 2,2 εκατ. ευρώ, σε κάθε περίπτωση δεν υπερβαίνει το 35 % περίπου της συνολικής προσπάθειας αναδιάρθρωσης. Το

στοιχείο αυτό πληροί την απαίτηση του σημείου 44 των κατευθυντήριων γραμμών, σύμφωνα με την οποία, στην περίπτωση μεσαίων επιχειρήσεων όπως ο NEC, η ίδια συμμετοχή του δικαιούχου πρέπει να ανέρχεται τουλάχιστον στο 40 % του κόστους αναδιάρθρωσης, περιλαμβανομένης εξωτερικής χρηματοδότησης που αποτελεί ένδειξη εμπιστοσύνης στη βιωσιμότητα του δικαιούχου.

#### 4.2.6. Παρακολούθηση και ετήσια έκθεση

- (85) Σύμφωνα με το σημείο 49 των κατευθυντήριων γραμμών, το κράτος μέλος οφείλει να κοινοποιεί τακτικές και λεπτομερείς εκθέσεις σχετικά με την ορθή εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Στο σημείο 51 καθορίζονται λιγότερο αυστηροί όροι για τις μικρές ή μεσαίες επιχειρήσεις, σύμφωνα με τους οποίους η ανά έτος διαβίβαση αντιγράφου του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως της αποδέκτριας εταιρείας είναι κατά κανόνα επαρκής. Οι Κάτω Χώρες δεσμεύτηκαν να υποβάλλουν τις εν λόγω εκθέσεις.

#### 4.2.7. Εφάπαξ ενίσχυση

- (86) Τα σημεία 72-77 των κατευθυντήριων γραμμών αναφέρονται στην αρχή της «εφάπαξ ενίσχυσης», σύμφωνα με την οποία ενισχύσεις αναδιάρθρωσης πρέπει να χορηγούνται μία μόνο φορά ανά δεκαετία.
- (87) Οι Κάτω Χώρες δεσμεύτηκαν να τηρήσουν την αρχή της «εφάπαξ ενίσχυσης» που προβλέπεται στις κατευθυντήριες γραμμές. Επιβεβαίωσαν ότι δεν χορήγησαν καμία ενίσχυση διάσωσης ή αναδιάρθρωσης στον σύλλογο NEC κατά την περίοδο των δέκα ετών που προηγούνται της υπό εξέταση συναλλαγής. Το συμβιβασμό με την αγορά θα αποτελέσει επίσης τη βάση για οποιεσδήποτε τρέχουσες ή μελλοντικές διαπραγματεύσεις με τον σύλλογο NEC.

### 5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- (88) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι Κάτω Χώρες έδωσαν παράνομα σε εφαρμογή το μέτρο ενίσχυσης υπέρ του συλλόγου NEC κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Ωστόσο, η εν λόγω ενίσχυση μπορεί να θεωρηθεί συμβιβασίμη με την εσωτερική αγορά ως ενίσχυση αναδιάρθρωσης κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών, διότι πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που καθορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές για τη χορήγηση της συγκεκριμένης ενίσχυσης.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

#### Άρθρο 1

Η κρατική ενίσχυση που έδωσαν σε εφαρμογή οι Κάτω Χώρες υπέρ του ποδοσφαιρικού συλλόγου NEC στο Nijmegen είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

#### Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών.

Βρυξέλλες, 4 Ιουλίου 2016.

Για την Επιτροπή  
Margrethe VESTAGER  
Μέλος της Επιτροπής